

Filosofijos
fakultetas

Filosofijos institutas

Dokt. Simas Čelutka

Hannah Arendt, Carlas Schmittas ir Michaelas Oakeshottas:

Trys bandymai apibrėžti politiškumą

Šie trys XX a. politikos filosofai skyrė daug pastangų mėgindami konceptualizuoti politikos savitumą ir skirtumą nuo kitų žmogaus veiklos formų. Jie nuosekliai kritikavo politinių fenomenų ir sprendinių redukciją į nepolitinius fenomenus ir sprendinius. Trijų mąstytojų prieiga panaši tuo, jog jie pradeda ne nuo abstrakčių sąvokų ar idealų (tokių kaip teisingumas, lygybė ir pan.), o nuo politinio patyrimo ir skirtingų jo formų apmąstymo. Jiems rūpi suprasti, kodėl kalbėdami apie vienus ar kitus reiškinius mes pridedame žodį „politinis/-ė“. Hannah Arendt, siekdama perprasti totalitarizmo fenomeną ir laipsnišką autentiško politinio veiksmo nyksmą moderniojoje epochoje, atsigręžė į senovės Atėnų polio patirtį, ją savitai perinterpretavo ir suaktualino. Demokratinio Atėnų polio patirtis, kuri ir davė pasauliui politikos sąvoką, Arendt mąstysenoje virto tuo normatyviniu atskaitos tašku, kuriuo remdamasi autorė aprašė ir įvertino kitus politinius bei antipolitinius fenomenus, taip pat griežtai atskyrė politiką nuo socialinių, ūkinių, techninių ir mokslinių klausimų. Carlas Schmittas politiškumo kriterijumi laikė draugo ir priešų skirtį, atskyręs ją nuo ekonominės skirties tarp pelno ir nuostolio, estetinės skirties tarp grožio ir bjaurasties bei moralinės skirties tarp gėrio ir blogio. Pasak Schmitto, ekonominiai interesai ar moraliniai konfliktai gali suintensyvinti politiškumo patyrimą, bet negali jo pakeisti ar uzurpuoti. Panašiai samprotavo ir Michaelas Oakeshottas, atskyręs mokslo, filosofijos, praktikos, istorijos ir meno sritis kaip autonomiškas viena kitos atžvilgiu. Politiką Oakeshottas traktavo kaip praktinę veiklos formą, nepavaldžią nei gamtos mokslų metodams, nei įvairaus plauko racionalistinėms konstrukcijoms. Bent jau teoriniame lygmenyje atskirdami politiką nuo kitų žmogaus veiklos sričių, visi trys autoriai ieškojo politikos unikalumą apibrėžiančių ypatybių. Pranešime bus siekiama pagrįsti šių trijų filosofų politikos savitumo sampratų lyginamosios analizės validumą, išryškinant jų koncepcijų panašumus, skirtumus ir savitarpio papildomumą.